

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

blisko

międzynarodowo

przez całe życie

Jak przebiegają współczesne decyzje zakupowe?

Dr Marta Grybś-Kabocik

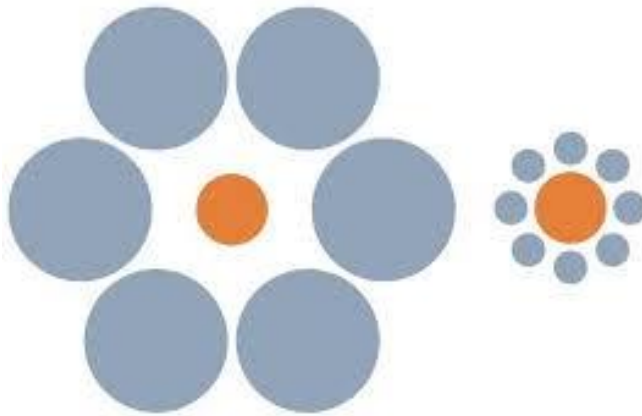
Katowice, 04.03.2024

Czy jesteśmy racjonalni?

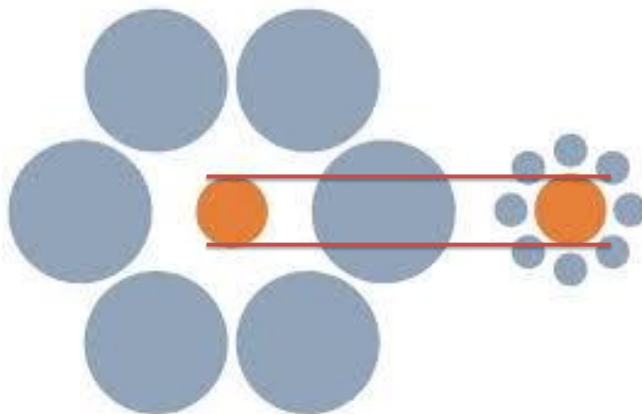
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Które kółko jest większe?

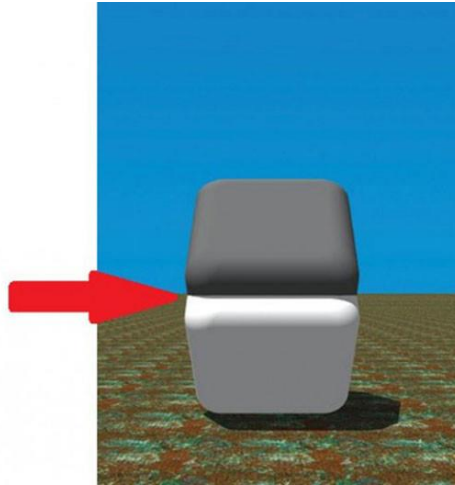
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Które kółko jest większe?

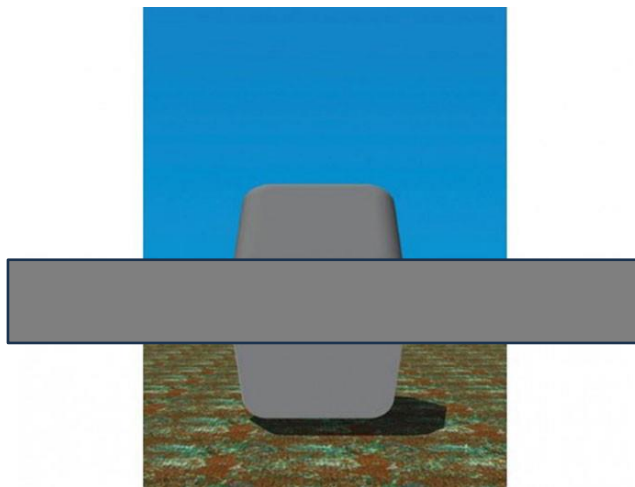

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

W jakim kolorze są kształty?

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Homo oeconomicus

- Przez ponad wiek teoria ekonomii zdominowana była przez model konsumenta *homo oeconomicus*.
- racjonalne decyzje,
- analizując przy tym zyski potencjalne do osiągnięcia, a także straty możliwe do poniesienia
- cechuje się racjonalnością i świadomością własnych potrzeb.
- Szkoła klasyczna pojawiła się w XVII w., kiedy jej prekursor A. Smith opublikował w 1776 roku dzieło „Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów”

E. Anderson, Beyond Homo Oeconomicus: New Developments in Theories of Social Norms. *Philosophy and Public Affairs*, 2000, vol. 29, s. 2.
A. Smith, *Badania nad naturą i przyczynami bogactwa narodów*. PWN, Warszawa, 1954.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Czy aby na pewno?

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Rozwój ekonomii behawioralnej

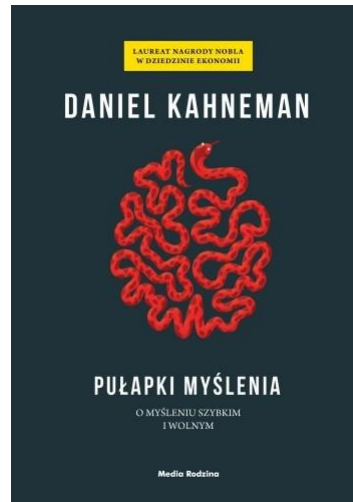
Konsument nie podejmuje decyzji po racjonalnym wyborze najkorzystniejszej z możliwości, a bazując na intuicji, czy też emocji. D. Kahneman posługuje się terminem heurystyki afektu, czyli skłonnością człowieka do subiektywnej oceny otoczenia bazującej na emocjach lub odczuciach.

Człowiek ma naturalną, podświadomą skłonność do decyzji nieracjonalnych i bazujących na emocjonalnych reakcjach.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Daniel Kahneman

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Richard Thaler

▪ „Impuls”

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Myślenie szybkie i wolne

▪ Myślenie szybkie

- Automatyczne decyzje
- Podświadome
- Nie wymaga dużej energii
- Np. robienie min na widok czegoś obrzydliwego, odpowiedź na 2+2

▪ Myślenie wolne

- Wymaga skupienia
- Duża świadomość
- Pochłania energię
- Np. wsłuchiwanie się w głos osoby w tłumie, wypisywanie deklaracji podatkowej

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Heurystyki

- Mentalne skróty, reguły zdroworozsądkowe
- Uprozczone zasady postępowania i dokonywania wyborów
- Wybierana automatycznie przez mózg droga na skrót, w celu ratowania się przed wielokrotnym przetwarzaniem dużych ilości podobnych informacji

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Trzy główne typy heurystyk

- Reprezentatywności
- Dostępności
- Dostosowania i zakotwiczenia

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Heurystyka reprezentatywności

- Ocena prawdopodobieństwa na podstawie stopnia, w jakim pewien obiekt/zdarzenie przypomina inne
- Klasyfikowanie kogoś/czegoś na podstawie podobieństwa do prototypu czyli najpopularniejszego egzemplarza danej kategorii

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Heurystyka reprezentatywności

- **Błędne rozumienie szansy**

Ludzie spodziewają się, że zjawiska losowe mają samoistną tendencję do powracania do równowagi, same się naprawiają, np. „Orzeł wypadł już sześć razy z rzędu, teraz musi być reszka”.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Heurystyka dostępności

Polega na ocenie częstotliwości występowania lub prawdopodobieństwa wystąpienia jakiejś klasy obiektów czy zdarzeń na podstawie łatwości, z jaką można sobie przypomnieć te obiekty czy wydarzenia.

Zakładamy, że częściej występujące zjawiska są łatwiejsze do przypomnienia i vice versa.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Heurystyka dostępności

Szybciej przywołujemy zdarzenia dobitne, nietypowe, skandale itp. Za bardziej prawdopodobne wydają nam się wydarzenia, które łatwiej nam sobie wyobrazić.

Łatwiej dostępne są:

- doświadczenia własne w porównaniu do cudzych,
- zdjęcia/obrazy w porównaniu do słów,
- żywe przykłady w porównaniu do danych statystycznych.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Heurystyka dostępności

żywe przykłady w porównaniu do danych statystycznych

- Prawdopodobieństwo śmierci w wypadku lotniczym wynosi 1:29 milionów.
- Według statystyk WHO od 1896 r. w wypadkach drogowych na świecie zginęło 38 mln osób, co odpowiada ludności Polski. Zaś według Bureau of Aircraft Accidents Archives od 1918 do 2013 r. we wszystkich wypadkach lotniczych zginęło 134 481 osób, co odpowiada liczbie mieszkańców Rybnika.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

A mój dziadek żył sto lat a palił 5 paczek papierosów dziennie.”

Konsekwencje heurystyki dostępności

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Heurystyka zakotwiczenia

Badacze poprosili osoby badane o oszacowanie jaki procent krajów afrykańskich należy do ONZ. Jako punkt wyjściowy potraktowano liczbę wskazaną przez koło ruletki, a badani mieli oszacować, czy procent krajów jest większy, czy mniejszy od tego, który wskazała ruletka oraz podać ile on – według nich – wynosi. W grupie A koło ruletki wskazało 10%, a mediana z oszacowania osób badanych wyniosła 25%. W grupie B koło ruletki wskazało 65%, a mediana z oszacowania osób badanych wyniosła tym razem 45%.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

blisko

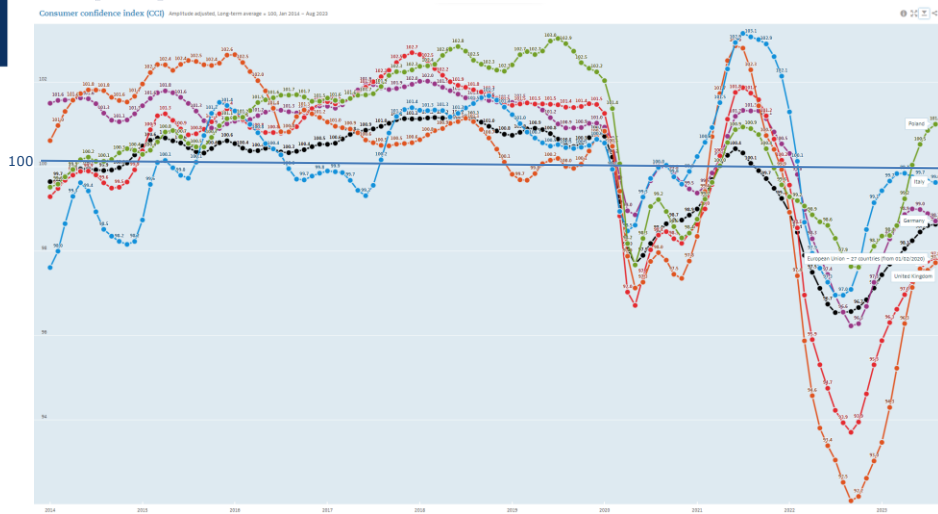
międzynarodowo

przez całe życie

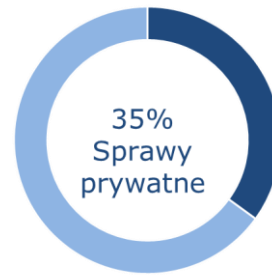
Rynek dziś

Optymizm konsumencki

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Top 3 zmartwienia Polaków

Źródło: Deloitte - Global State of the Consumer Tracker, 04.2023

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Strategie oszczędzania w czasach kryzysu

53% kupuje mniej

71% wybiera marki własne

dyskonty jako główny kanał

Źródło: EY, 05.2023

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Priorytety konsumentów - typologia

Źródło: EY, 05.2023

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

blisko

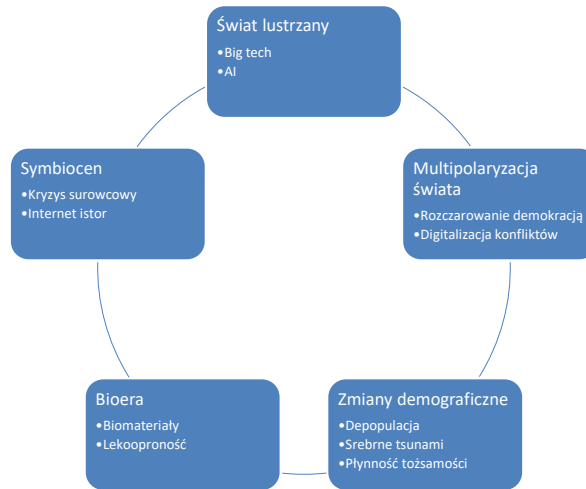
międzynarodowo

przez całe życie

Nowe trendy konsumenckie i ich znaczenie

Mapa trendów – infuture institute

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Dobrostan psychiczny i fizyczny
Osamotnienie

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Srebrna rewolucja

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Womenomics
Womenomics

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

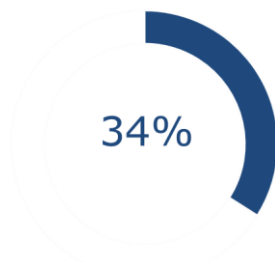
Womenomics

- <https://www.youtube.com/watch?v=zWfX5jeF6k4>

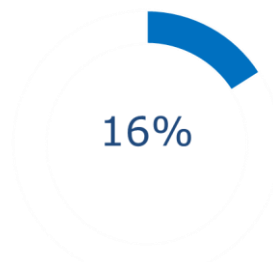

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Siła kobiet a dyskryminacja mężczyzn

Mężczyzn z pokolenia Zet czuje się dyskryminowanych

Mężczyzn z pokolenia BB czuje się dyskryminowanych

Źródło: IRCenter, 07.2023

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Koreańska fala

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Koreańska fala (Hallyu)

Kierunki studiów 2022/2023 -
największa liczba studentów
na 1 miejsce:

- **koreanistyka** (25,4),
- **informatyka społeczna** (24,8),
- **orientalistyka-koreanistyka** (24),
- **zielone technologie** (22,0),
- **filologia koreańska** (17,7).

Źródło: studia.gov.pl

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Koreańska fala - przykłady

**Probiotyki oraz
żeńszeń**

**Kolagen oraz
produkty dla
urody**

Źródło: Nutraingredients-asia.com

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Home spa

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Home-spa

Tik Tok
University

Profesjonalne
kosmetyki np.
kwasy

Włosing

www.zadomniaki.pl	EMOLIENTY	HUMEKTANTY	PROTEINY
SUCHOŚĆ	NIEDOBÓR	NIEDOBÓR	NADMIAR
PUSZNIENIE	NIEDOBÓR	NADMIAR	NADMIAR/ NIEDOBÓR
SZORBTKOŚĆ	NIEDOBÓR	NADMIAR/ NIEDOBÓR	NADMIAR/ NIEDOBÓR
KOLTUNIE	NIEDOBÓR	NADMIAR	NADMIAR/ NIEDOBÓR
STRĄCZKOWANIE	NADMIAR	NIEDOBÓR	NIEDOBÓR
PRZYKŁAP	NADMIAR	NIEDOBÓR	NIEDOBÓR
BRAK POLYSKU	NIEDOBÓR	NADMIAR/ NIEDOBÓR	NADMIAR

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Sprawy społeczne

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Real time marketing (RTM)

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Bojkotowanie

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Zrównoważona konsumpcja

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Zrównoważona konsumpcja

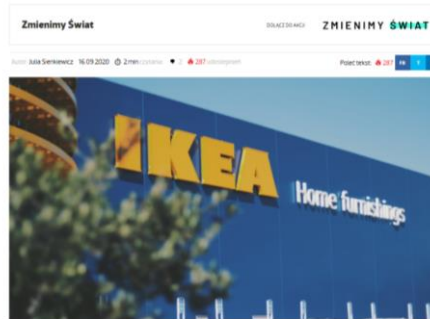
Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Zrównoważona konsumpcja

**DAWNO
NIEOTWIERANA**
Szafa z nieużywanymi
ubraniami
0,-

IKEA chce otworzyć sklep z używanymi meblami

Prawdopodobnie jeszcze w tym roku w Szwecji pojawi się pierwszy sklep sieci IKEA, w którym sprzedawane będą meble z drugiej ręki. W ten sposób marka chce walczyć z nadmierną konsumpcją i marnotrawstwem produktów.

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Zrównoważona konsumpcja

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Zero waste

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Wegetarianizm, weganizm, eko

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Etnocentryzm

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

Uniwersytet
Ekonomiczny
w Katowicach

www.ue.katowice.pl